

نقش آموزه‌ی تربیتی-اجتماعی مدرسه در پیش‌گیری از بحران هویت نوجوانان

هوشیار سهرابی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳/۳/۱۳۹۹

اکبر محمدی^۲

تاریخ پذیرش: ۲۸/۵/۱۳۹۹

داوود معنوی پور^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش تربیتی مدرسه در پیش‌گیری از بحران هویت نوجوانان بود. روش پژوهش حاضر ترکیبی (کیفی - کمی) و از نظر هدف نیز کاربردی بود. جامعه آماری مرحله کیفی جهت شناسایی مولفه‌های تربیتی مدرسه شامل خبرگان حوزه آموزش و پرورش و روان‌شناسای تربیتی کودک و نوجوان و جامعه شناسان بودند که بر اساس قاعده اشباع نظری تعداد ۱۵ خبره مورد مصاحبه قرار گرفتند. در مرحله کمی نیز جامعه آماری شامل مدیران مدارس بودند که حجم نمونه ۲۲۰ نفر و بر اساس نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای آماری spss و Amos استفاده شده است. یافته‌ها نشان داد سه مولفه اصلی تربیتی مدرسه شامل سیاسی، دینی و اخلاقی است. همچنین نتایج کمی نشان داد نقش تربیتی مدرسه به میزان ۰/۱۳۳ و مقدار $t(۵/۴۷)$ نقش اثرگذاری بر پیش‌گیری از بحران هویت نوجوانان دارد. همچنین با توجه به اینکه مقدار GOF برابر با ۰/۷۹۲ می‌باشد؛ می‌توان گفت سطح برازش کلی مدل در حد عالی و قابل قبول می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: هویت، بحران هویت، تربیت دینی، اخلاقی، سیاسی، نوجوانان

^۱ دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

^۲ استادیار گروه روانشناسی تربیتی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

^۳ دانشیار گروه روانشناسی تربیتی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

مقدمه

مدرسه بعد از خانواده، مهمترین عامل در پرورش کودکان است. حتی در بعضی موارد مدرسه نقش مهم تر و اساسی تری را ایفا می کند زیرا مدرسه محیطی جمعی است و فرد خود را ملزم به همانندی و هماهنگی با دیگران می داند. مدرسه علاوه بر تکمیل و تقویت آموخته های کودک در خانه به او آموزش های جدیدی در تمام ابعاد عقلی، اجتماعی، عاطفی و اخلاقی می دهد. مدرسه به عنوان یک موسسه اجتماعی، مسئول تربیت اخلاقی، رفتاری، اجتماعی، دینی افراد است تا از این طریق بتوان جامعه ای سالم و سعادتمند داشت. مدرسه از طریق پرداختن به این امر نه تنها قدمی موثر در رفع انحرافات و تباهی های جامعه برمی دارد، بلکه می تواند از بروز معضلات فردی و اجتماعی به ویژه در زمینه ایجاد بحران هویت در جوانان جلوگیری کند و عمده مشکلات آنان را نیز حل کند زیرا یکی از مهم ترین مشکلات مدارس، مسائل رفتاری و اخلاقی دانش آموزان است.

تربیت دینی و اخلاقی یکی از ارکان آموزش و پرورش است. مسئولیت معلمان در تربیت دینی و اخلاقی و سعی در ارائه یک نمونه و الگوی اخلاقی متناسب با یک جامعه اسلامی و پرورش اخلاقی دانش آموزان که سرمایه های اصلی جامعه به شمار می آیند، سنگین تر می شود (خالدی، ۱۳۹۵: ۶۱۹). از آنجایی که افراد هویت خود را از طریق اجتماعی شدن کسب می کنند و آن را جزئی از شخصیت خود می سازند و در موقعیت های مناسب از آن استفاده می کنند. سازوکار تکوین هویت بعد از خانواده بر عهده آموزش و پرورش و به ویژه بر عهده محیط جامعه ای به نام مدرسه است (مهدوی و بیلتن، ۱۳۸۸: ۱۷). از مهم ترین مولفه های تربیتی مدرسه می توان به تربیت اخلاقی، تربیت دینی، تربیت رفتاری، تربیت اجتماعی و تربیت آموزشی اشاره کرد

مبانی نظری

از دیدگاه اریکسون بحران هویت در حقیقت عدم رشد متقارن روحی - روانی، اجتماعی، عاطفی و زیستی است. بحران هویت اصطلاحی است که توسط اریکسون برای توصیف ناتوانی افراد در قبول نقشی که جامعه از آنان انتظار دارد، به کار رفته است. بحران هویت به معنای «عدم موفقیت نوجوان در شکل دادن به هویت فردی خود، اعم از این که به علت تجارب کودکی یا شرایط نامتناسب فعلی باشد، بحرانی ایجاد می کند که بحران هویت یا سرگشتگی نام دارد.» در تعریف دیگری، اریکسون بحران هویت را به معنای «ناتوانی نوجوان در قبول نقشی که جامعه از او انتظار دارد، دانسته است (سبحانی، ۱۳۸۳: ۳۸؛ به نقل از پیروز فر و حسینی محمدآباد، ۱۳۹۵: ۷۴).

بررسی شکل گیری هویت دارای پیشینه ای طولانی است و نظریه پردازان متعددی در دیدگاه های روانکاوی و انسان گرایی به این موضوع پرداخته است. از واژه هویت نخستین بار فروید، به منظور تشکیل مفهومی ضمنی در میان مردم یهودی که کمتر بر نژاد و مذهب تکیه داشتند، استفاده نمود (اریکسون، ۱۹۵۹؛ به نقل از محبی، ۱۳۹۰).

فروید^۱ معتقد بود که احساس فرد از خود، از درون فکنی والدین در طی تشکیل فراخود در پایان تعارض ادیپی ناشی می شود (موسوی و روشن، ۲۰۱۰). نظریه های مربوط به هویت ریشه در محدوده

^۱Freud

ای از روان تحلیل‌گری به نام «من» قرار دارند. در واقع نظریه پردازان هویت را می‌توان گروهی از نظریه پردازان روانشناسی «من» دانست. در ادامه به بررسی نظریه‌های دانشمندان مطرح در این حوزه از جمله مهم‌ترین آنها اریکسون مبدع مفهوم «بحران هویت» خواهیم پرداخت.

اریک اریکسون

طبق نظر اریکسون (۱۹۶۳-۱۹۸۱) پنجمین بحران روانی اجتماعی زندگی، هویت در مقابل گم‌گشتگی که در اصل سردرگمی نقش نامیده می‌شود، است. جست و جوی هویت منجر به بحران اولیه دوره نوجوانی می‌شود؛ بحرانی که در آن افراد جوان سعی در دستیابی به «یک معنای هشیار از فردیت همراه با تلاش ناهشیار برای استمرار تجربه و همبستگی با آرمان‌های یک گروه» دارد. «وحدت هویت» در برابر «سردرگمی در نقش» در دوره نوجوانی، بحران سن نوجوانی است. در بسیاری از نوجوانان عناصر هویت تثبیت می‌شود و آنها به هویتی شخصی و شغلی دست پیدا می‌کنند، اما عدم توانایی در حل این تضاد، منجر به سردرگمی در نقش برای فرد می‌شود. اریکسون وجود بحران را یک شرط اساسی برای تشکیل هویت می‌داند که پس از شکل‌گیری هویت بر طرف می‌شود. در نظریه روانی-اجتماعی اریکسون شکل‌گیری هویت با حل موفقیت‌آمیز بحران هویت همراه است. اریکسون رشد را به مثابه مجموعه‌ای از تقاضاها در سطوح سنی مختلف تلقی می‌کند که نتیجه تعامل بین محیط اجتماعی و رشد فردی است (ولوراس و بوسما، ۲۰۰۵ به نقل از محمدی، ۱۳۹۰).

تربیت اخلاقی

کودک با ورود به مدرسه با سومین عامل زندگی اش روبرو می‌شود که گاهی حتی تأثیرش از خانواده شدیدتر و عمیق‌تر است. وظیفه معلم به امرتدریس و آموزش محدود نمی‌شود، او مسئول تربیت روح و روان و عقل و تفکر شاگردانش نیز هست. معلم با توجه به نفوذ معنوی اش قلب و اندیشه و رفتار دانش‌آموز را تسخیر می‌نماید. تمام رفتار معلم از کوچکترین حرکات و اشارات تا نحوه گفتار و عملش ممکن است توسط دانش‌آموز تقلید شود. معلم شخصیت و رفتار دانش‌آموز را شکل می‌دهد و تثبیت می‌نماید. بنابراین قبل از هرچیز شخصیت و رفتار خود معلم باید ساخته شده باشد. نقاط ضعف و قوت شخصیت معلم از حد وجود او فراتر می‌رود و تمام این قوت و ضعف‌ها در آینه پاک روح دانش‌آموزان منعکس می‌شود. پس اگر معلم دارای صداقت، گذشت، بزرگواری انسان دوستی و غیره باشد این صفات را به دانش‌آموزان منتقل می‌کند و اگر خود دچار خصوصیات ناپسند اخلاقی باشد هر چند هم در باب فضایل سخن بگوید نقاط ضعف او اثر منفی خود را باقی می‌گذارد. پس معلم باید عالم عامل باشد. همچنانکه حضرت علی (ع) می‌فرماید: «اگر درصد اصلاح دیگران هستی، نخست خود را اصلاح کن» و امام صادق (ع) می‌فرماید: «اگر عالم بر طبق دانایی خویش رفتار نکند، نصیحت او از دل‌ها همچو باران از روی سنگ صاف می‌لغزد» ایشان همچنین می‌فرمایند: «مردم را با رفتار خویش به حق رهبری کنید نه با زبان خود».

تربیت اقتصادی

تربیت اقتصادی مجموعه‌ای از عناصر بینشی، گرایشی و رفتاری است که به انتخاب‌ها و تصمیم‌های اقتصادی و در نهایت به زندگی فردی و جمعی انسان شکل می‌دهد. منظور از انسان در این تعریف، بردار هویت‌های انسانی شامل فرد و انواع هویت‌های جمعی (خانوادگی، سازمانی، قومی، ملی، بین‌المللی و جهانی) است (پیغامی و طغیانی، ۱۳۹۵). تربیت اقتصادی شامل سواد مالی و همچنین به لحاظ مالی قادر به انجام کاری بودن است (صندوق بین‌المللی کمک به کودکان ملل متحد، ۲۰۱۲: ۳).

تربیت سیاسی

تربیت سیاسی اصطلاحی است مبهم و برای بسیاری از کارشناسان تعلیم و تربیت و منتقدان اجتماعی، تربیت سیاسی یک اصطلاح ضد و نقیض به شمار می‌رود (فریزر، ۱۹۹۹: ۱۲). "تربیت سیاسی را می‌توان فرایندی تعریف کرد که به وسیله آن افراد در جامعه‌ای معین با نظام سیاسی آشنا می‌شوند و تا اندازه‌ای قابل توجهی ادراک‌شان از سیاست و دانش‌هایش نسبت به پدیده‌های سیاسی تعیین می‌شود" (راش، ۱۳۷۷: ۱۰۲).

تربیت اجتماعی

تربیت اجتماعی، امری درونی، خودانگیخته و گزینشی است. اخلاق اجتماعی، درونی است و از درون انسان نشأت می‌گیرد ولی اثر آن به صورت معاشرت و برخورد مناسب، رعایت ادب و احترام به حقوق دیگران، مشارکت اجتماعی و نظارت اجتماعی بروز می‌کند و به ایفای نقش اجتماعی منجر می‌شود. سیستم آموزش و پرورش و اصلی‌ترین کانون آن یعنی مدرسه به عنوان بخشی از آموزش و پرورش رسمی برای آماده‌سازی افراد به منظور ایفای نقش‌های اجتماعی از برنامه‌های درسی رسمی و پنهان استفاده می‌کنند. برنامه‌های درسی دروس معینی هستند که در نظام آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرند (جمالی تازه‌کند و همکاران، ۱۳۹۲: ۷) و به واسطه این دروس رسمی و پنهان تربیت اجتماعی و هویت اجتماعی فرد را شکل می‌دهند.

پیشینه تحقیق

نوربخش و اوپسی فردویی (۱۳۹۵) در پژوهش خود به بررسی دینداری و الگوی تربیتی خانواده پرداخته‌اند. نتایج تحقیق آنها که به شیوه میدانی و پیمایشی انجام شده است نشان داده است که بین الگوهای عملگرایانه و اقتدار منطقی با دینداری جوانان رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد و بین الگوی آزاد‌گذاری با دینداری جوانان رابطه معنادار اما معکوس مشاهده شده است و در نهایت بین الگوی استبدادی با دینداری جوانان رابطه معناداری مشاهده نشده است.

میرزایی و نوروزی (۱۳۹۴) در پژوه خود با عنوان «تحلیلی بر مولفه‌های تربیت اخلاقی از منظر مقام معظم رهبری» به موضوع تربیت و مولفه‌های اخلاقی آن پرداخته‌اند. هدف پژوهش حاضر بررسی مولفه‌های تربیت اخلاقی از دیدگاه مقام معظم رهبری است. روش مورد استفاده تحلیل محتوای کیفی است. الگوی تربیتی این پژوهش، قرار گرفتن تربیت اخلاقی در کنار تعلیم است. نتایج این پژوهش بیان می‌کند تربیت اخلاقی اساسی‌ترین جریان اجتماعی و فرایند زمینه‌ساز تکوین و تعالی پیوسته هویت‌متریبان مبتنی بر معیارهای دینی و اخلاقی به منظور آماده‌شدن جهت تحقق آگاهانه و

اختیاری اهداف، معرفت، تحول، جامعه‌ صالح، مراتب حیات طیبه در همه ابعاد است و ثمره آن به اصلاح فرد منحصر نمی‌شود بلکه کل جامعه را متحول می‌سازد و تحقق آن، هم رفاه اقتصادی و هم فضایل اخلاقی را به همراه می‌آورد. در مقابل، فاصله گرفتن از فضایل اخلاقی مشکلات و گره‌های زندگی را پیچیده‌تر و بیشتر می‌کند. لذا تربیت اخلاقی نسبت به دیگر ساحت‌های تربیتی محوریت و اولویت دارد و هدف اساسی آن تربیت جوان متدین، دین‌باور، متخلق به اخلاق اسلامی و دیگر ویژگی‌هایی است که اسلام برای انسان برشمرده، است.

مونیک ورهوون و همکاران^۲ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان "مروری بر نقش مدرسه در رشد هویت در نوجوانان" بیان می‌کند مدارس می‌توانند نقش مهمی در رشد هویت نوجوانان داشته باشند. تا به امروز، تحقیقات بسیاری در مورد نقش مدرسه در رشد هویت نوجوانان صورت گرفته است. این پژوهش با هدف بررسی ادغام یافته‌های مربوط به نقش مدرسه در رشد هویت نوجوانان از افراد مختلف و ارائه پیش در مدارس و معلمان در مورد چگونگی هویت نوجوانان می‌باشد که با روش تحلیل مقایسه‌ای صورت گرفته است.

شوارتز و همکاران^۳ (۲۰۰۹) در پژوهش خود با عنوان «روابط طولی بین عملکرد خانواده و رشد هویت در نوجوانان اسپانیایی» نشان داده‌اند که عملکرد خانواده (در قالب روابط سالم، توانایی حل مشکل، میزان کنترل بهنجار رفتار و مشخص کردن نقش‌ها و...) در شکل‌گیری حس هویت انسجام یافته و کاهش بحران هویت نقشی مؤثر دارد. **سارتور و یونیس^۴ (۲۰۰۲)** در مطالعه خود با عنوان «رابطه درگیری مثبت والدین و دستیابی به هویت در دوران نوجوانی» به این نتیجه رسیده‌اند که حمایت‌های عاطفی والدین و نظارت آنها منجر به رشد هویت در نوجوان می‌شود. **زیمرن و بکر-استول^۵ (۲۰۰۲)** نیز در تحقیق خود با عنوان ثبات دلبستگی در دوره نوجوانی: تأثیر وضعیت هویت، نشان دادند که هر چه نوجوان احساس امنیت بیشتری در خانواده نماید زمینه بیشتری برای رشد هویت او فراهم می‌شود. **میوس و همکارانش^۶ (۲۰۰۲)** پژوهشی با عنوان دلبستگی والدین و همسالان و رشد هویت در نوجوانی انجام داده‌اند و نتایج تحقیق آنها حاکی از رابطه بین انسجام و دلبستگی عاطفی میان اعضای خانواده و میزان تعهد و جستجو برای هویت است. **هافمن^۶ (۱۹۹۸)** در مطالعه‌ای با عنوان تفاوت‌های فرهنگی در اهداف تربیت کودک، به مقایسه اهداف تربیتی در جوامع شهری و روستایی با نمونه‌های متفاوت از لحاظ اطلاعات دموگرافی کشورهای ترکیه، کره، اندونزی، فیلیپین، تایلند، تایوان، سنگاپور و ایالات متحده پرداخته و به این نتیجه رسیده است که کودکان نیازهای خاص والدین را تأمین می‌کنند و برآورده شدن نیازهای خاص بر جهت‌گیری‌های تربیتی والدین تأثیر می‌گذارد. والدینی که فرزندان را به عنوان برآورده‌کننده منافع اقتصادی دیدند، بیشتر احتمال داشت که خواستار فرزند مطیع باشند تا مستقل و در میان والدین تحصیل‌کرده این خواسته بیشتر به چشم می‌خورد که فرزندان شغل مناسبی داشته باشند. والدینی که فرزندان را به عنوان منبعی از عشق و هم‌نشینی می‌دانند، به دنبال ویژگی‌های هم‌خوئی

^۲ et all Monique Verhoeven

^۳ Schwarts et al.

^۴ Sartor & Youniss

^۵ Zimmerman & Becker-Stoll

^۶ Hoffman

هستند، در حالی که آن‌هایی که فرزندان را به عنوان تقویت‌کننده روابط متأهلی می‌بینند، خواهان فرزندان مستقل هستند. از بین والدین تحصیلکرده، آن‌هایی که به دنبال رضایت حاصل از موفقیت بودند، از بچه‌هایشان خواستند تا در مدرسه عملکرد خوبی داشته باشند، اما اکثریت والدینی که خشنودی حاصل از موفقیت را مد نظر داشتند فضایل اخلاقی را به عنوان اهداف خود تنظیم کردند.

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف تحقیق کاربردی-توسعه و از نوع اکتشافی می‌باشد. پژوهش حاضر از لحاظ روش کیفی و از نوع پیمایشی است. روش جمع‌آوری اطلاعات آمیخته (ترکیبی) و با استفاده از انجام مصاحبه عمقی و بخش کمی با استفاده از پرسشنامه و استخراج از اسناد و مدارک و مبانی نظری پژوهش و با استفاده از نظر متخصصان و صاحب‌نظران برای ارائه الگوی مدل می‌باشد.

طی مراحل تحقیق و پاسخگویی به سوالات پژوهش مستلزم انجام گام‌های متنوع روش‌شناختی است. در مرحله اول باید مولفه‌های تربیتی در خانواده و مدرسه که بتوانند از بحران هویت نوجوانان پیشگیری کنند شناسایی شوند این مرحله ماهیت اکتشافی دارد و لذا از تکنیک‌های فراترکیب مطالعات انجام شده قبلی و نیز مصاحبه با خبرگان در این حوزه مشتمل بر خبرگان حوزه آموزش و پرورش و روان‌شناسی تربیتی کودک و نوجوان و جامعه‌شناسان در این رستا به منظور اکتشاف مولفه‌ها استفاده خواهد شد. در مرحله دوم برازش مدل مستخرج از فراترکیب مطالعات انجام شده قبلی و مصاحبه با خبرگان تحقیق در دستور کار قرار دارد که در این مرحله که یک مطالعه پهنانگر تاییدی است از تکنیک پیمایش استفاده خواهد شد. ماهیت پژوهش از حیث زمانی یک مطالعه مقطعی است.

در این پژوهش تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه‌ها در محیط نرم‌افزارهای آماری spss و Amos مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت و نتایج بدست آمده از داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی ارائه خواهد شد.

یافته‌ها

سوال پژوهش: مولفه‌های تربیتی مدرسه در پیشگیری از بحران هویت نوجوانان کدامند؟

برای تایید شاخص‌های شناسایی شده اولیه، از آزمون دو جمله‌ای استفاده شده است، که نتایج آن در ادامه ارائه شده است:

جدول ۱- نتیجه آزمون دو جمله‌ای شاخص‌های اولیه

سطح معناداری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده شده	N	طبقه	شاخص ها
۰ / ۰۳۴	۰ / ۶	۰ / ۳	۵	۳<=	گروه ۱
		۰ / ۷	۱۰	۳>	گروه ۲
		۱ / ۰۰	۱۵		کل
					آموزش ارزش هایی مثل انصاف؛ احترام و صداقت به صورت بخشی از درس روزانه کلاس طی فعالیت های متناسب
۰ / ۰۰۲	۰ / ۶	۰ / ۲	۳	۳<=	گروه ۱
		۰ / ۸	۱۲	۳>	گروه ۲
		۱ / ۰۰	۱۵		کل
					اهمیت دادن به همیاری و همکاری بین دانش آموزان بیش از رقابت
۰ / ۰۳۴	۰ / ۶	۰ / ۳	۵	۳<=	گروه ۱
		۰ / ۷	۱۰	۳>	گروه ۲
		۱ / ۰۰	۱۵		کل
					تأکید بر حل مسائل و مشکلات بیش از تنبیه و پاداش جهت نظم و مدیریت کلاس
۰ / ۰۹۱	۰ / ۶	۰ / ۸	۱۲	۳<=	گروه ۱
		۰ / ۲	۳	۳>	گروه ۲
		۱ / ۰۰	۱۵		کل
					شرح مسائل اخلاقی توسط معلمان
۰ / ۴۰۳	۰ / ۶	۰ / ۷	۱۰	۳<=	گروه ۱
		۰ / ۳	۵	۳>	گروه ۲
		۱ / ۰۰	۱۵		کل
					پرهیز از گوش دادن به داستان ها و سخن های ناشایست و پرهیز از شرکت در مراسم لهو و لعب
۰ / ۰۰۲	۰ / ۶	۰ / ۲	۳	۳<=	گروه ۱
		۰ / ۸	۱۲	۳>	گروه ۲
		۱ / ۰۰	۱۵		کل
					قناعت و مصرف بهینه
۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳<=	گروه ۱
		۰ / ۷	۱۱	۳>	گروه ۲
		۱ / ۰۰	۱۵		کل
					پرهیز از اسراف و تبذیر
۰ / ۰۳۴	۰ / ۶	۰ / ۳	۵	۳<=	گروه ۱
		۰ / ۷	۱۰	۳>	گروه ۲
		۱ / ۰۰	۱۵		کل
					پس انداز کردن
۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳<=	گروه ۱
					آشنایی با مفهوم پول

		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	۱ گروه	برنامه ریزی مالی
		۰/۷	۱۰	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	۱ گروه	شناخت شغل های کاذب
		۰/۸	۱۲	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	۱ گروه	شناخت حرفه های مولد و معاش حلال (کسب درآمد مشروع)
		۰/۷	۱۰	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	شناخت بیکاری به عنوان یکی از آسیب های نظام اقتصادی
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	۱ گروه	ارزش و اهمیت کار کردن
		۰/۸	۱۲	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	۱ گروه	کمک به دیگران
		۰/۷	۱۰	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۴۰۳	۰/۶	۰/۷	۱۰	۳<=	۱ گروه	نظام اقتصادی و اختلاف طبقاتی
		۰/۳	۵	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۰	۰/۶	۰/۱	۲	۳<=	۱ گروه	تأکید بر ارزش هایی مانند حفظ تمامیت ارضی، استقلال و وطن دوستی، ایثار و جهاد
		۰/۹	۱۳	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	تأکید بر عزت و کرامت دانش آموز و قدرت انتخاب و اختیار او
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	آموزش احترام به فرهنگ های مختلف
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	

۰/۰۰۰	۰/۶	۰/۱	۲	۳<=	گروه ۱	آشنایی با وقایع سیاسی (مثل جنگ تحمیلی)
		۰/۹	۱۳	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	افزایش احساس مسئولیت و همدلی دانش آموزان نسبت به کودکان مظلوم، فقیر و آسیب دیده کشور های همسایه
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	آشنایی با امام خمینی (ره) و تلاش برای الگو گرفتن از اخلاق و رفتار ایشان و احترام گذاشتن به آن
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	افزایش تصمیم گیری مدنی (تصمیم گیری دانش آموزان با مشارکت گروهی برای انجام یکی از امور مدرسه) انتخاب نماینده، اداره یکی از فضاها مثلا نماز خانه یا کتابخانه، تشکیل شورای دانش آموزی، وضع مقررات و...
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	آشنایی با مراسم سیاسی
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	گروه ۱	آشنایی با مکان های سیاسی
		۰/۷	۱۰	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	گروه ۱	مشارکت و همکاری در امور سیاسی
		۰/۸	۱۲	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	گروه ۱	بالا بردن اشتیاق دانش آموزان برای مشارکت در مراسم بزرگ داشت پیروزی انقلاب اسلامی
		۰/۸	۱۲	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	

۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	تدریس مفاهیم سیاسی در بازدید از مجلس بر تکمیل اطلاعات سیاسی دانش آموز در حیطه سیاست
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	۱ گروه	تدریس الگوهای عملی رفتارهای سیاسی با استفاده از نمایش بر تعالی رفتارهای سیاسی دانش آموز
		۰/۷	۱۰	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	۱ گروه	وجود تصاویر زیبای متناسب با سن، علایق و مرتبط با مسائل سیاسی در بخش سیاسی کتاب مطالعات بر افزایش گرایش دانش آموز به سمت مطالعه بخش سیاسی کتاب مطالعات و رفتارهای صحیح سیاسی
		۰/۸	۱۲	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	۱ گروه	ارائه مطالب مختصر، کاربردی و مفید سیاسی متناسب با ویژگی های سنی، ادراکی و علایق دانش آموزان بر تقویت رغبت دانش آموز به مطالعه بخش سیاسی کتاب مطالعات
		۰/۸	۱۲	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	۱ گروه	استفاده از مضامین سیاسی در طراحی دکوراسیون کلاس بر ارتقاء درک سیاسی دانش آموز
		۰/۷	۱۰	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۹۱	۰/۶	۰/۸	۱۲	۳<=	۱ گروه	آشنایی با ارکان اصلی حکومت (نقش رهبر، رئیس جمهور، قوه مقننه و قضائیه)
		۰/۲	۳	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۲۱۷	۰/۶	۰/۷	۱۱	۳<=	۱ گروه	

		۰/۳	۴	۳>	۲ گروه	آشنایی با ایران، قهرمانان،
		۱/۰۰	۱۵		کل	دیدنی ها، شهیدان
۰/۰۹۱	۰/۶	۰/۸	۱۲	۳<=	۱ گروه	افزایش اشتیاق دانش
		۰/۲	۳	۳>	۲ گروه	آموزان به شرکت در مراسم
		۱/۰۰	۱۵		کل	بزرگ داشت قیام امام حسین (ع) و روز عاشورا
۰/۰۹۱	۰/۶	۰/۸	۱۲	۳<=	۱ گروه	همکاری با پلیس و توجه
		۰/۲	۳	۳>	۲ گروه	به نظم در جامعه
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۹۱	۰/۶	۰/۸	۱۲	۳<=	۱ گروه	افزایش اشتیاق و تلاش
		۰/۲	۳	۳>	۲ گروه	دانش آموزان برای شرکت
		۱/۰۰	۱۵		کل	در نماز جمعه و سایر مراسم مذهبی
۰/۲۱۷	۰/۶	۰/۷	۱۱	۳<=	۱ گروه	آشنایی با نمادها و نشانه
		۰/۳	۴	۳>	۲ گروه	های سیاسی(نقشه،
		۱/۰۰	۱۵		کل	پرچم،سرود ملی) و احترام گذاشتن به آن
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	برقراری ارتباط با دیگران
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	ابراز عقیده
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	رعایت قوانین و
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	مقررات(مدرسه، عبور و
		۱/۰۰	۱۵		کل	مرور و ...)
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	دارا بودن روحیه تحمل
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	آرای دیگران و انتقاد پذیری
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	۱ گروه	مسئولیت پذیری در فعالیت
		۰/۷	۱۰	۳>	۲ گروه	های اجتماعی
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	۱ گروه	احترام به دیگران
		۰/۷	۱۱	۳>	۲ گروه	

		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	گروه ۱	مشارکت در کارهای دسته جمعی
		۰/۷	۱۰	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	گروه ۱	مشارکت در مراسم و فعالیت های مربوط به کمک رسانی به هم نوعان در جامعه
		۰/۸	۱۲	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۲۱۷	۰/۶	۰/۷	۱۱	۳<=	گروه ۱	فداکاری و ایثار
		۰/۳	۴	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۲۱۷	۰/۶	۰/۷	۱۱	۳<=	گروه ۱	تعهد
		۰/۳	۴	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	

شناسایی ابعاد هویت

جدول ۲- کدگذاری گزاره های شناسایی شده از مصاحبه ها

کد مصاحبه شونده	گزاره کلامی	کدگذاری باز	کدگذاری محوری
۳	تردید در انتخاب شغل	فردی	هویت
۱-۴-۵-۶-۷-۸	نداشتن الگوی مناسب برای رفاقت		
۱-۲-۳-۴-۸	اشکال در شناخت و معرفت دینی		
۱-۲-۳-۶-۷-۸	عدم توجه به ارزش های اخلاقی		
۱-۲-۳-۶-۷	نداشتن روحیه تلاش و ابتکار		
۱-۲-۳-۶-۷-۸	اختلال در تنظیم وقت		
۲	هویت اغتشاشی		
۱-۳-۴-۵-۶-۸	زبان و ادبیات ملی (زبان فارسی)	ملی	
۳	میراث فرهنگی		
۱-۲-۳-۶-۷-۸	سرزمین ملی (وابستگی ملی)		
۲-۳-۵-۷-۸	گرایش سیاسی		
۱-۲	گرایش دینی		
۱-۲-۳-۶-۷-۸	بعد شناختی : با اهمیت تلقی کردن اسلام و ضرورت اطلاع و اعتقاد به اصول و مبانی آن از جمله : اعتقاد	دینی	

	به خدا، معاد، پیامبر خاتم و امامان معصوم، اعتقاد به قرآن و احکام و دستورات دینی		
۱-۴-۵-۶-۷-۸	بعد عاطفی: احساس بیزاری و تنفر از خدشه دار شدن اسلام		
۱-۲-۳-۴-۸	بعد عاطفی: علاقه مندی به اسلام و افتخار به آن		
۱-۲-۳-۶-۷-۸	بعد عاطفی: احساس همدردی و مسئولیت در قبال سایر مسلمانان		
۱-۲-۳-۵-۶-۷-۸	بعد عاطفی: احساس توبه و دوری از گناه		
۱-۴-۵-۶-۷-۸	بعد شناختی: باور به جایگاه والای اسلام در میان مذاهب دیگر		
۱-۲-۳-۴-۸	بعد فرهنگی: عضویت و مشارکت در گروه ها و برنامه های مذهبی از جمله مراسم دهه اول محرم		
۱-۲-۳-۶-۷-۸	بعد فرهنگی: تمایل به حفظ ظاهر و پوشش اسلامی		
۱-۲-۳-۵-۶-۷-۸	بعد اجتماعی: پایبندی به باورها و رعایت مقررات و احکام مذهبی در عمل (از جمله در مسئله دوست یابی و ...)		
۱-۲-۴-۵-۷	بعد اجتماعی: گرایش به حفظ حدود شرعی در روابط با نامحرم		
۱-۴-۵-۶-۷-۸	بعد اجتماعی: تلاش عملی برای فراگیری مذهب و آشنایی با عالمان دین		
۲-۸	حرمت رباخواری		
۱	نترسیدن مومن از مرگ		
۱-۲-۳-۵-۶-۷-۸	ترجیح نقش جنسیتی	جنسیتی	
۱-۲-۴-۵-۷	شناسایی نقش های جنسیتی		
۱-۴-۵-۶-۷-۸	سوگیری نقش جنسیتی		
۱-۴	انطباق نقش جنسیتی		
۶	شناخت معیارهای نقش مبتنی بر جنس		
۱-۸	اجتماعی قانونی		
۱-۲-۴-۵-۷	تعلق به زبان محلی	فرهنگی	
۱-۴-۵-۶-۷-۸	تعلق به هنر محلی		
۱-۲-۳-۴-۸	تعلق به میراث فرهنگی		
۱	تعلق انقلابی		
۱-۲-۳-۵-۶-۷-۸	زبان و ادبیات قومی	قومی	

۱-۲-۴-۵-۷	موسیقی قومی		
۱-۴-۵-۶-۷-۸	تاریخ قومی		
۱-۲-۳-۴-۸	وابستگی قومی		
۱-۲-۳-۶-۷-۸	بعد فردی	اجتماعی	
۱-۲-۳-۵-۶-۷-۸	بعد گروهی		

در مرحله دوم برای تایید شاخص های شناسایی شده اولیه، از آزمون دو جمله ای استفاده شده است، که نتایج آن در ادامه ارائه شده است:

جدول ۳- نتیجه آزمون دو جمله ای شاخص های اولیه

سطح معناداری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده شده	N	طبقه	شاخص ها
۰/۲۱۷	۰/۶	۰/۷	۱۱	۳<=	گروه ۱
		۰/۳	۴	۳>	گروه ۲
		۱/۰۰	۱۵		کل
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	گروه ۱
		۰/۸	۱۲	۳>	گروه ۲
		۱/۰۰	۱۵		کل
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	گروه ۱
		۰/۷	۱۰	۳>	گروه ۲
		۱/۰۰	۱۵		کل
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	گروه ۱
		۰/۷	۱۰	۳>	گروه ۲
		۱/۰۰	۱۵		کل
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	گروه ۱
		۰/۸	۱۲	۳>	گروه ۲
		۱/۰۰	۱۵		کل
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲
		۱/۰۰	۱۵		کل
۰/۰۹۱	۰/۶	۰/۸	۱۲	۳<=	گروه ۱
		۰/۲	۳	۳>	گروه ۲
		۱/۰۰	۱۵		کل

۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	زبان و ادبیات ملی (زبان فارسی)
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۹۱	۰/۶	۰/۸	۱۲	۳<=	گروه ۱	میراث فرهنگی
		۰/۲	۳	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	گروه ۱	سرزمین ملی (وابستگی ملی)
		۰/۸	۱۲	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	گروه ۱	گرایش سیاسی
		۰/۷	۱۰	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۲۱۷	۰/۶	۰/۷	۱۱	۳<=	گروه ۱	گرایش دینی
		۰/۳	۴	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	گروه ۱	با اهمیت تلقی کردن اسلام و ضرورت اطلاع و اعتقاد به اصول و مبانی آن از جمله: اعتقاد به خدا، معاد، پیامبر خاتم و امامان معصوم، اعتقاد به قرآن و احکام و دستورات دینی
		۰/۸	۱۲	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۳۴	۰/۶	۰/۳	۵	۳<=	گروه ۱	احساس بیزاری و تنفر از خدشه دار شدن اسلام
		۰/۷	۱۰	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۰	۰/۶	۰/۱	۲	۳<=	گروه ۱	علاقه مندی به اسلام و افتخار به آن
		۰/۹	۱۳	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۰	۰/۶	۰/۱	۲	۳<=	گروه ۱	احساس همدردی و مسئولیت در قبال سایر مسلمانان
		۰/۹	۱۳	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	احساس تویه و دوری از گناه
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	

		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	باور به جایگاه والای اسلام در میان مذاهب دیگر
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۰	۰/۶	۰/۱	۲	۳<=	گروه ۱	عضویت و مشارکت در گروه‌ها و برنامه‌های مذهبی از جمله مراسم دهه اول محرم
		۰/۹	۱۳	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	تمایل به حفظ ظاهر و پوشش اسلامی
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	پایبندی به باورها و رعایت مقررات و احکام مذهبی در عمل (از جمله در مسئله دوست یابی و ...)
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	گرایش به حفظ حدود شرعی در روابط با نامحرم
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	تلاش عملی برای فراگیری مذهب و آشنایی با عالمان دین
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۲۱۷	۰/۶	۰/۷	۱۱	۳<=	گروه ۱	حرمت رباخواری
		۰/۳	۴	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۴۰۳	۰/۶	۰/۷	۱۰	۳<=	گروه ۱	نترسیدن مومن از مرگ
		۰/۳	۵	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۲	۰/۶	۰/۲	۳	۳<=	گروه ۱	ترجیح نقش جنسیتی
		۰/۸	۱۲	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	
۰/۰۰۹	۰/۶	۰/۳	۴	۳<=	گروه ۱	شناسایی نقش‌های جنسیتی
		۰/۷	۱۱	۳>	گروه ۲	
		۱/۰۰	۱۵		کل	

۰ / ۰۳۴	۰ / ۶	۰ / ۳	۵	۳ <=	گروه ۱	سوگیری نقش جنسیتی
		۰ / ۷	۱۰	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۴۰۳	۰ / ۶	۰ / ۷	۱۰	۳ <=	گروه ۱	انطباق نقش جنسیتی
		۰ / ۳	۵	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۴۰۳	۰ / ۶	۰ / ۷	۱۰	۳ <=	گروه ۱	شناخت معیارهای نقش مبتنی بر جنس
		۰ / ۳	۵	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۲۱۷	۰ / ۶	۰ / ۷	۱۱	۳ <=	گروه ۱	اجتماعی قانونی
		۰ / ۳	۴	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳ <=	گروه ۱	تعلق به زبان محلی
		۰ / ۷	۱۱	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۰۳۴	۰ / ۶	۰ / ۳	۵	۳ <=	گروه ۱	تعلق به هنر محلی
		۰ / ۷	۱۰	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳ <=	گروه ۱	تعلق به میراث فرهنگی
		۰ / ۷	۱۱	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۴۰۳	۰ / ۶	۰ / ۷	۱۰	۳ <=	گروه ۱	تعلق انقلابی
		۰ / ۳	۵	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳ <=	گروه ۱	زبان و ادبیات قومی
		۰ / ۷	۱۱	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۰۳۴	۰ / ۶	۰ / ۳	۵	۳ <=	گروه ۱	موسیقی قومی
		۰ / ۷	۱۰	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳ <=	گروه ۱	تاریخ قومی
		۰ / ۷	۱۱	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	

۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳ <=	گروه ۱	وابستگی قومی
		۰ / ۷	۱۱	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳ <=	گروه ۱	بعد فردی
		۰ / ۷	۱۱	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	
۰ / ۰۰۹	۰ / ۶	۰ / ۳	۴	۳ <=	گروه ۱	بعد گروهی
		۰ / ۷	۱۱	۳ >	گروه ۲	
		۱ / ۰۰	۱۵		کل	

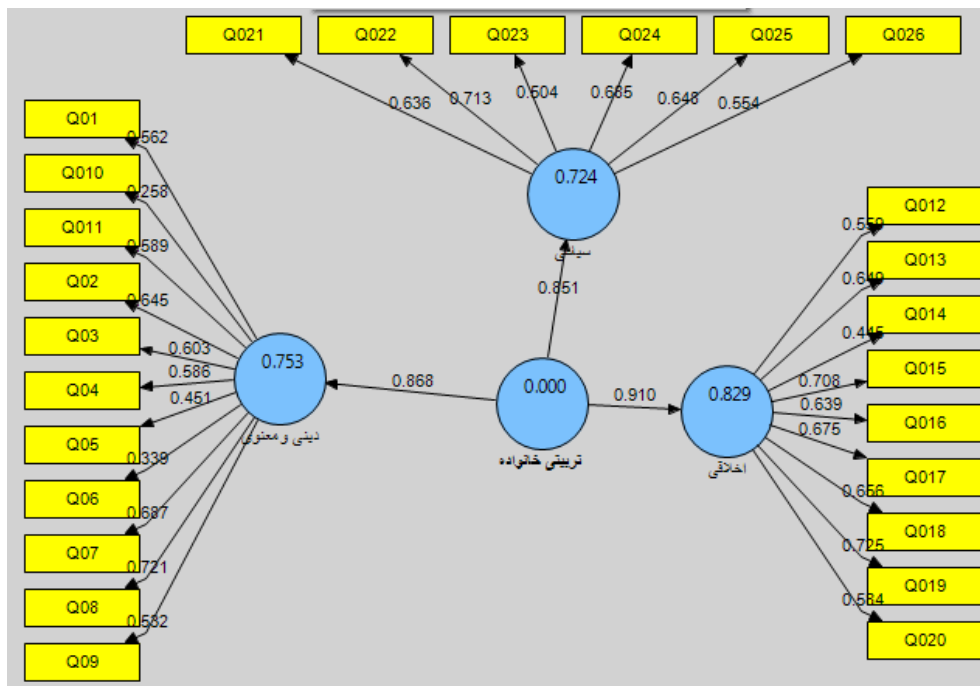
با توجه به جدول فوق نتایج آزمون دو جمله ای برای شاخص های نداشتن الگوی مناسب برای رفاقت، اشکال در شناخت و معرفت دینی، عدم توجه به ارزش های اخلاقی، نداشتن روحیه تلاش و ابتکار، اختلال در تنظیم وقت، زبان و ادبیات ملی (زبان فارسی)، سرزمین ملی (وابستگی ملی)، گرایش سیاسی، با اهمیت تلقی کردن اسلام و ضرورت اطلاع و اعتقاد به اصول و مبانی آن از جمله : اعتقاد به خدا، معاد، پیامبر خاتم و امامان معصوم، اعتقاد به قرآن و احکام و دستورات دینی، احساس بیزاری و تنفر از خدشه دار شدن اسلام، علاقه مندی به اسلام و افتخار به آن، احساس همدردی و مسئولیت در قبال سایر مسلمانان، احساس تویه و دوری از گناه، باور به جایگاه والای اسلام در میان مذاهب دیگر، عضویت و مشارکت در گروه ها و برنامه های مذهبی از جمله مراسم دهه اول محرم، تمایل به حفظ ظاهر و پوشش اسلامی، پایبندی به باورها و رعایت مقررات و احکام مذهبی در عمل (از جمله در مسئله دوست یابی و ...)، گرایش به حفظ حدود شرعی در روابط با نامحرم، تلاش عملی برای فراگیری مذهب و آشنایی با عالمان دین، ترجیح نقش جنسیتی، شناسایی نقش های جنسیتی، سوگیری نقش جنسیتی، تعلق به زبان محلی، تعلق به هنر محلی، تعلق به میراث فرهنگی، زبان و ادبیات قومی، موسیقی قومی، تاریخ قومی، وابستگی قومی، بعد فردی و بعد گروهی قابل قبول می باشد و فرض یک پذیرفته شده و فرض صفر رد می شود. این بدین معنا است که شاخص های ذکر شده از دید خبرگان مورد تایید قرار گرفته اند. ولی برای شاخص های تردید در انتخاب شغل، هویت اغتشاشی، میراث فرهنگی، گرایش دینی، حرمت رباخواری، نرسیدن مومن از مرگ، انطباق نقش جنسیتی، شناخت معیارهای نقش مبتنی بر جنس، اجتماعی قانونی و تعلق انقلابی با توجه به سطح معناداری که بالاتر از ۰.۰۵ است، لذا از نظر خبرگان تحقیق مورد تایید قرار نگرفته اند و در مرحله بعدی از فرایند تحقیق حذف می شوند.

برای آزمودن مدل اندازه‌گیری در این پژوهش از آلفای کرونباخ و پایایی مرکب جهت بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری استفاده شده است و از آزمون روایی همگرا و روایی واگرا جهت بررسی آزمون روایی مدل اندازه‌گیری استفاده شده است. که نتایج آن در جدول (۴) آمده است.

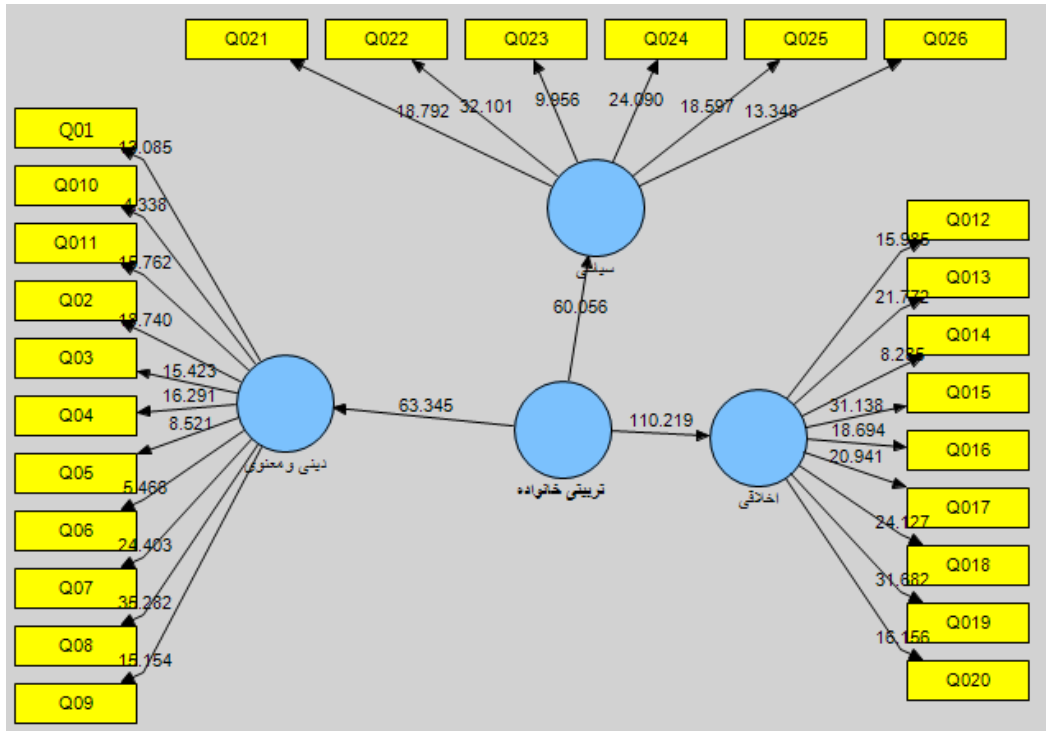
جدول ۴- روایی همگرا متغیرهای پژوهش

وضعیت متغیر	روایی همگرا	متغیر
قابل قبول	۰.۶۷۹	تربیت مدرسه
قابل قبول	۰.۶۵۸	پیشگیری بحران هویت

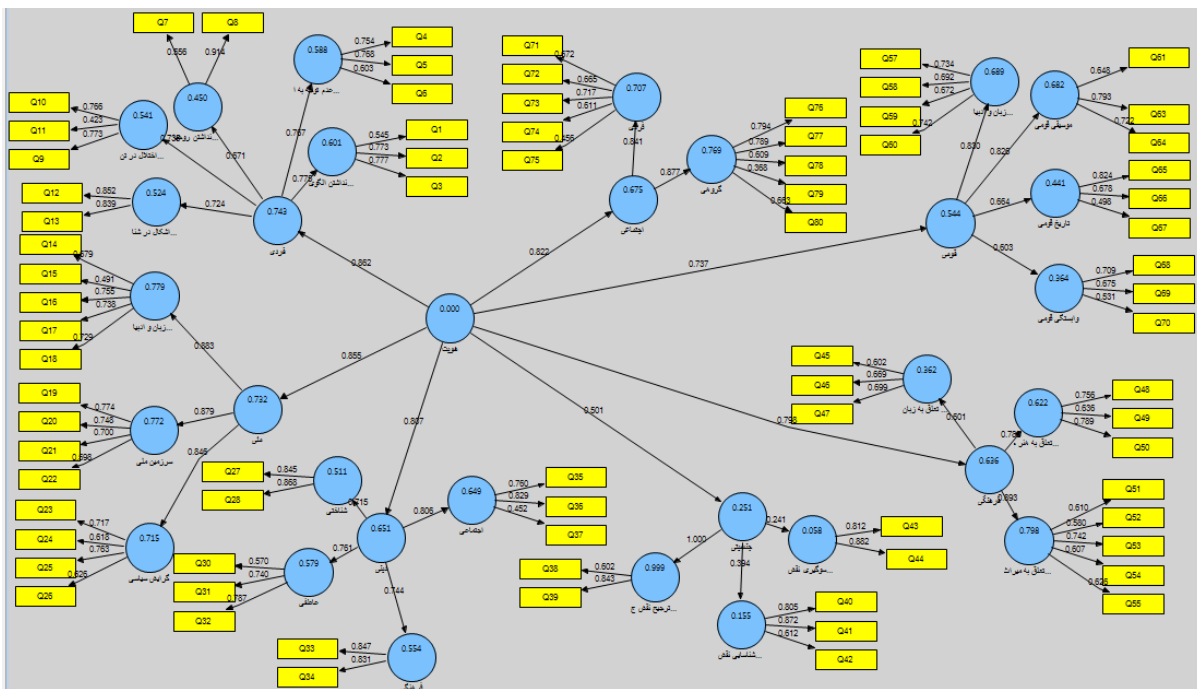
جدول فوق نشان دهنده روایی همگرایی متغیرهای پژوهش می‌باشد. با توجه به اینکه کلیه مقادیر بالاتر از ۰.۵ می‌باشند؛ بنابراین روایی همگرا برای کلیه متغیرهای پژوهش در حد قابل قبول می‌باشد.

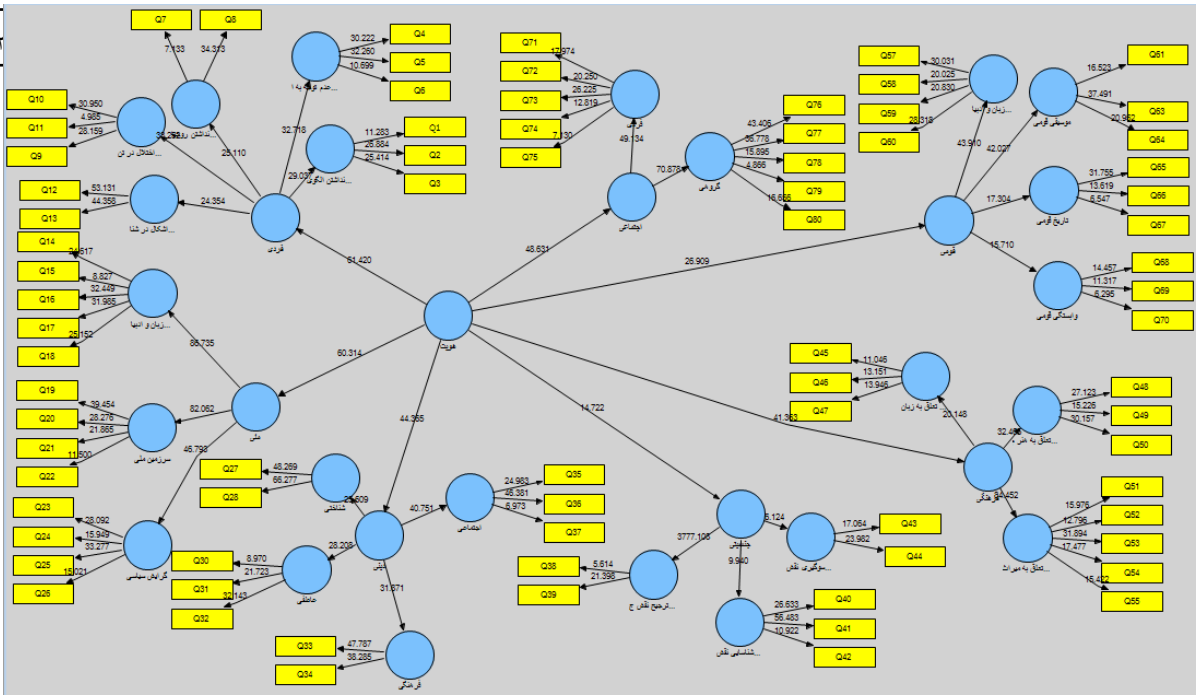
شکل ۱- تحلیل عاملی متغیر تربیت مدرسه مدل نهایی

۲- سطح معناداری متغیر تربیت مدرسه مدل نهایی

شکل ۳- تحلیل عاملی متغیر پیشگیری از بحران هویت مدل نهایی

شکل ۴- سطح معناداری متغیر پیشگیری از بحران هویت مدل نهایی

جدول ۵- بررسی یافته های سوال اصلی

نتیجه	سطح معنی دار	مقدار T	شدت تاثیر	روابط مفاهیم با شاخص ها در مدل
تایید رابطه	$P < 0,01$	۵,۴۷۵	۰,۱۳۳	تربیت مدرسه در پیشگیری از بحران هویت در نوجوانان موثر است.

با توجه به نتایج جدول (۵) مقادیر T بین ۱ / ۹۶ - و ۱ / ۹۶ نشان دهنده عدم وجود اثر معناداری میان متغیر های مکنون مربوط است. مقادیر T بین ۱ / ۹۶ و ۲ / ۵۷۶ نشان دهنده ی اثر معناداری با بیش از ۹۵٪ اطمینان میان متغیرهای مکنون مربوط است. مقادیر T مساوی و بزرگتر از ۲ / ۵۷۶ نشان دهنده ی اثر معناداری با بیش از ۹۹٪ اطمینان میان متغیرهای مکنون مربوطه است. بر این اساس، نقش تربیتی مدرسه در پیشگیری از بحران هویت اثرگذار است.

آزمون مدل ساختاری

۱- اعداد معناداری t (T-values): مقادیر بالای ۱,۹۶، نشان از صحت رابطه‌ی بین سازه‌ها و در نتیجه تأیید فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد است که مقادیر آن در شکل ۴-۶ نشان داده شده است.

۲- معیار Q^2 : این معیار توسط استون گیزر (۱۹۷۵) معرفی شد و قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد؛ یعنی مدل‌هایی که دارای برازش بخش ساختاری قابل قبول هستند باید قابلیت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل را داشته باشند. مقادیر 0.02 ، 0.15 و 0.25 به ترتیب نشان از قابلیت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی دارند. با توجه به اینکه مقدار Q^2 برای تمامی متغیر وابسته بالاتر از 0.25 هستند؛ بنابراین می‌توان گفت، مدل ساختاری از قدرت پیش‌بینی بالایی برخوردار است و در حد قابل قبول می‌باشد. مقادیر بدست آمده در جدول ذیل ارائه می‌شود:

جدول ۶- معیار Q^2 متغیرهای پژوهش

متغیر	معیار Q^2	وضعیت متغیر
تربیت مدرسه	۰.۴۶۷	قابل قبول
پیشگیری بحران هویت	۰.۵۴۸	قابل قبول

جدول فوق نشان دهنده معیار Q^2 متغیرهای پژوهش می‌باشد. با توجه به اینکه اکثریت مقادیر در دامنه 0.15 تا 0.25 قرار دارند؛ بنابراین معیار Q^2 برای کلیه متغیرهای پژوهش در حد قابل قبول می‌باشد.

آزمون کیفیت مدل اندازه‌گیری و کیفیت مدل ساختاری

جدول ۷- آزمون کیفیت مدل اندازه‌گیری و کیفیت مدل ساختاری

متغیر	CV_red	CV_Com	وضعیت متغیر
تربیت مدرسه	---	۰.۴۶۷	قابل قبول
پیشگیری بحران هویت	۰.۵۴۳	۰.۵۴۸	قابل قبول

شاخص CV Com توانایی مدل را در پیش‌بینی متغیرهای مشاهده پذیر از طریق مقادیر متغیر پنهان متناظرشان می‌سنجد. مقادیر مثبت شاخص CV Com نشان‌دهنده کیفیت مناسب مدل اندازه‌گیری انعکاسی می‌باشد. شاخص CV_red معروفترین شاخص اندازه‌گیری کیفیت مدل ساختاری، شاخص استون-گایسلر است. مقادیر بالای صفر نشان دهنده توانایی بالای مدل ساختاری در پیش‌بینی کردن است. با توجه به مقادیر بدست آمده مشاهده می‌شود که هر دو شاخص دارای مقادیر قابل قبولی می‌باشند.

ارزیابی برازش کلی مدل

۱- معیار GOF: این معیار مربوط به بخش کلی مدل‌های معادلات ساختاری است. بدین معنی که توسط این معیار، محقق می‌تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش، برازش بخش کلی را نیز کنترل نماید. مقادیر 0.01 ، 0.25 و 0.35 به ترتیب حاکی از برازش کلی ضعیف، متوسط و قوی می‌باشد. مقدار GOF در مدل پژوهشی حاضر، به شرح زیر می‌باشد:

$$GOF = \sqrt{\text{Communality} * \bar{R}^2} = 0.792$$

با توجه به اینکه مقدار GOF برابر با ۰.۷۹۲ می‌باشد؛ بنابراین می‌توان گفت سطح برازش کلی مدل در حد عالی و قابل قبول می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

بررسی نتایج به دست آمده از مصاحبه و آزمون دو جمله‌ای: سوال تحقیق به بررسی و شناسایی مولفه‌های تربیتی مدرسه در پیشگیری از بحران هویت نوجوانان پرداخته است. نتیجه به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که شاخص‌های آموزش ارزش‌هایی مثل انصاف؛ احترام و صداقت به صورت بخشی از درس روزانه کلاس طی فعالیت‌های متناسب، اهمیت دادن به همیاری و همکاری بین دانش‌آموزان بیش از رقابت، تأکید بر حل مسائل و مشکلات بیش از تنبیه و پاداش جهت نظم و مدیریت کلاس، قناعت و مصرف بهینه، پرهیز از اسراف و تبذیر، پس انداز کردن، آشنایی با مفهوم پول، برنامه ریزی مالی، شناخت شغل‌های کاذب، شناخت حرفه‌های مولد و معاش حلال (کسب درآمد مشروع)، شناخت بیکاری به عنوان یکی از آسیب‌های نظام اقتصادی، ارزش و اهمیت کار کردن، کمک به دیگران، تأکید بر ارزش‌هایی مانند حفظ تمامیت ارضی، استقلال و وطن دوستی، ایثار و جهاد، تأکید بر عزت و کرامت دانش‌آموز و قدرت انتخاب و اختیار او، آموزش احترام به فرهنگ‌های مختلف، آشنایی با وقایع سیاسی (مثل جنگ تحمیلی)، افزایش احساس مسئولیت و همدلی دانش‌آموزان نسبت به کودکان مظلوم، فقیر و آسیب دیده کشور‌های همسایه، آشنایی با امام خمینی (ره) و تلاش برای الگو گرفتن از اخلاق و رفتار ایشان و احترام گذاشتن به آن، افزایش تصمیم‌گیری مدنی (تصمیم‌گیری دانش‌آموزان با مشارکت گروهی برای انجام یکی از امور مدرسه) انتخاب نماینده، اداره یکی از فضاها مثلاً نمازخانه یا کتابخانه، تشکیل شورای دانش‌آموزی، وضع مقررات و...، آشنایی با مراسم سیاسی، آشنایی با مکان‌های سیاسی، مشارکت و همکاری در امور سیاسی، بالابردن اشتیاق دانش‌آموزان برای مشارکت در مراسم بزرگ داشت پیروزی انقلاب اسلامی، تدریس مفاهیم سیاسی در بازدید از مجلس بر تکمیل اطلاعات سیاسی دانش‌آموز در حیطه سیاست، تدریس الگوهای عملی رفتارهای سیاسی با استفاده از نمایش بر تعالی رفتارهای سیاسی دانش‌آموز، وجود تصاویر زیبای متناسب با سن، علائق و مرتبط با مسائل سیاسی در بخش سیاسی کتاب مطالعات بر افزایش گرایش دانش‌آموز به سمت مطالعه بخش سیاسی کتاب مطالعات و رفتارهای صحیح سیاسی، ارائه مطالب مختصر، کاربردی و مفید سیاسی متناسب با ویژگی‌های سنی، ادراکی و علائق دانش‌آموزان بر تقویت رغبت دانش‌آموز به مطالعه بخش سیاسی کتاب مطالعات، استفاده از مضامین سیاسی در طراحی دکوراسیون کلاس بر ارتقاء درک سیاسی دانش‌آموز، برقراری ارتباط با دیگران، ابراز عقیده، رعایت قوانین و مقررات (مدرسه، عبور و مرور و...)، دارا بودن روحیه تحمل آرای دیگران و انتقاد پذیری، مسئولیت‌پذیری در فعالیت‌های اجتماعی، احترام به دیگران، مشارکت در کارهای دسته‌جمعی و مشارکت در مراسم و فعالیت‌های مربوط به کمک‌رسانی به هم‌نوعان در جامعه از نظر خبرگان تحقیق مورد تأیید قرار گرفتند، ولی شاخص‌های شرح مسائل اخلاقی توسط معلمان، پرهیز از گوش دادن به داستان‌ها و سخن‌های ناشایست و پرهیز از شرکت در

مراسم لهو و لعب، نظام اقتصادی و اختلاف طبقاتی، آشنایی با ارکان اصلی حکومت (نقش رهبر، رئیس جمهور، قوه مقننه و قضائیه)، آشنایی با ایران، قهرمانان، دیدنی‌ها، شهیدان، افزایش اشتیاق دانش‌آموزان به شرکت در مراسم بزرگ داشت قیام امام حسین (ع) و روز عاشورا، همکاری با پلیس و توجه به نظم در جامعه، افزایش اشتیاق و تلاش دانش‌آموزان برای شرکت در نماز جمعه و سایر مراسم مذهبی، آشنایی با نمادها و نشانه‌های سیاسی (نقشه، پرچم، سرود ملی) و احترام گذاشتن به آن، فداکاری و ایثار و تعهد با توجه به سطح معناداری که بالاتر از ۰.۰۵ است، لذا از نظر خبرگان تحقیق مورد تایید قرار نگرفته‌اند. می‌توان اذعان کرد که میزان اثربخشی نظام آموزش و پرورش در تربیت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی ناموفق بوده است. وجود چنین مشکلاتی چون عدم پیشرفت و رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده تربیت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی آموزش و پرورش، الزام می‌دارد که مدارس به عنوان اصلی‌ترین عامل اجرایی در نظام تعلیم و تربیت در ساختار و چارچوب آموزشی، روش‌های یاددهی معلم، اجرای محتوای برنامه درسی، نحوه برقراری ارتباط با فراگیران و شیوه‌های ارزشیابی تغییراتی را اعمال نمایند. نتایج تحقیق ترک و مطلبی (۱۳۹۶) با عنوان منافع ملی و تربیت سیاسی دانش‌آموزان در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر دوره دوم متوسطه نشان می‌دهد که توجه کامل و چندانی به این مهم نگردیده است ولی با همین کمبود مشارکت‌های دانش‌آموزان در فعالیت‌های سیاسی نشان دهنده توجه خود دانش‌آموزان به این امر مهم است تربیت سیاسی در سند تحول لحاظ گردیده و این تأکید باعث گردیده که کتب درسی و فعالیت‌های سیاسی در مدارس بیشتر مورد توجه قرار گیرد. مونیکی و رهوون و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان مروری بر نقش مدرسه در رشد هویت در نوجوانان بیان می‌کند مدارس می‌توانند نقش مهمی در رشد هویت نوجوانان داشته باشند. تا به امروز، تحقیقات بسیاری در مورد نقش مدرسه در رشد هویت نوجوانان صورت گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که چگونه در مدرسه، پیام‌ها ممکن است بصورت ناخواسته به نوجوانان ارسال شود. همچنین انواع مختلفی از یادگیری تجربی می‌توانند برای حمایت از پیشرفت هویت نوجوانان سازماندهی شوند. نتایج تحقیق همچنین بیان می‌کند که تجربیات یادگیری اکتشافی باید در یک فضای پشتیبان کلاس درس، معنادار و واقع شوند تا بتوانند هویت نوجوانان را پرورش و شکل دهند و به طور کلی نتایج نشان می‌دهد که مطالعات موجود بیان‌کننده آن است که مدارس و معلمان غالباً از روش‌های مختلفی که بر پیشرفت هویتی نوجوانان تأثیر می‌گذارد، بی‌اطلاع هستند و آنها آموزش را از طریق تمایز و انتخاب، استراتژی‌های تدریس، انتظارات معلم و هنجارهای همسالان سازماندهی می‌کنند. یافته‌های سوال دوم تحقیق با پژوهش‌های ذکر شده همراستا می‌باشد.

منابع

- احمدپور، خسرو؛ سراج زاده، سیدحسین (۱۳۹۸)، « هویت ملی در ایران، مرور سیستماتیک مقاله‌های علمی پژوهشی (۱۳۹۰-۱۳۹۵)، فصلنامه‌ی مطالعات ملی؛ ۷۸، سال بیستم، ش ۲: ۲۵-۳
- احمدی، احمد (۱۳۷۹) روانشناسی جوانان و نوجوانان. خمینی شهر: نشر مشعل.

- احمدی، فاطمه (۱۳۸۴)، چکیده‌ی مقالات علمی کاربرد تبیین جایگاه فعالیت‌های مکمل فوق برنامه در آموزش و پرورش دوره عمومی، انتشارات راسته تخصصی
- آرمند، محمد (۱۳۹۰) از education تا تعلیم و تربیت، ماهنامه سوره، مهر و آبان ۱۳۹۰، شماره ۵۳-۵۲.
- جمالی تازه کند، محمد؛ طالب زاده نوبریان، محسن؛ ابوالقاسمی، محمود؛ (۱۳۹۲)، تحلیل جایگاه مولفه‌های تربیت شهروندی در محتوای برنامه درسی علوم اجتماعی دوره متوسطه، پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال ۱۰، دوره ۲، شماره ۱۰ (پیاپی ۲۷): ۱-۱۹
- حجازی، الهه و فرتاش، سهیلا (۱۳۸۵)، تفاوت‌های جنسیتی در سبک‌های هویت، تعهد هویت و کیفیت دوستی، پژوهش زنان، دوره ۳: ۶۱-۷۶
- خالدی، محسن، (۱۳۹۵)، "بررسی نقش معلم در تربیت دینی و اخلاقی دانش‌آموزان (مطالعه موردی: دانش‌آموزان، نهمین کنگره پیشگامان پیشرفت، سازمان‌ها و مراکز دولتی و عمومی دوران، بهزاد (۱۳۸۵)، "تاثیر اینترنت بر هویت همالان"، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ش ۲
- راش، مایکل، (۱۳۷۷)، جامعه و سیاست: مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه منوچهر صبوری، انتشارات سمت
- محسنی، علی (۱۳۸۷) نقش جامعه‌پذیری کودکان و دانش‌آموزان در پیشگیری از بزهکاری و کجروی اجتماعی، فصلنامه خانواده و پژوهش، سال ۲، شماره ۳.
- محمدپور، احمد (۱۳۹۰)؛ "روش تحقیق کیفی - ضد روش ۳"؛ تهران: جامعه‌شناسان.
- محمدپور، احمد (۱۳۹۰)، "ضد روش"، تهران: جامعه‌شناسان.
- محمدی، فاطمه، (۱۳۹۰)، رابطه سبک‌های هویتی و هویت علمی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه فردوسی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی
- مهدوی، سید محمدصادق؛ بیلتن، فخرالسادات (۱۳۸۸)، بررسی جامعه‌شناختی نقش مدارس در شکل‌گیری هویت ملی دانش‌آموزان (مطالعه موردی دانش‌آموزان سال سوم و پیش‌دانشگاهی شهر شیراز"، مجله مطالعات ملی، ش ۴۰
- مهری نژاد، سید ابوالقاسم؛ فرح بیجاری، اعظم؛ اوجانی، ریحانه، ۱۳۹۵، «سبک‌های هویت و تصور از خود در افرادی با آشفتگی جنسیتی»، فصلنامه شفای خاتم، دوره پنجم، ش ۲: ۲۰-۳۰
- موسی زاده، زهره؛ صنعتی، فاطمه، (۱۳۹۶)، «تبیین مولفه‌های تربیت اقتصادی بر اساس آموزه‌های اسلامی»، فصلنامه علمی-پژوهشی تربیت اسلامی، سال ۱۲، ش ۲۴: ۷۳-۹۷
- میرزا بیگی، علی، (۱۳۸۴). برنامه ریزی درسی و طرح درس در آموزش رسمی و تربیت نیروی انسانی، تهران: بسطرون

Financial Literacy in Elementary Schools towards Financial Education Enhancement: A Case Study of Baltimore Public Schools. Literacy Information and Computer. Education Journal (LICEJ), Volume ۴, Issue ۴.

Frazer, E. (۱۹۹۹) The Idea Of Political Education. Oxford Review Of Education, ۲۵ (۱&۲), ۵-۲۲.

Sartor, C. E.; & Youniss, J. (۲۰۰۲). The relationship between positive parental involvement and identity achievement during adolescence, *Adolescence*, ۳۷, ۲۲۱-۲۳۴.

Schwartz, J., Mason, C.A., Pantin, H., & Szapocznik, J. (۲۰۰۹). Longitudinal relationships between family functioning and identity development in Hispanic adolescent: Continuity and change. *Journal of Early Adolescence*, ۲۹(۲), ۱۷۷-۲۱۱.

Stange MZ, Oyster CK, Sloan JE, editors. *Encyclopedia of women in today's world*. Sage; ۲۰۱۱

Unicef. (۲۰۱۲). Child Social And Financial Education. Available by: https://www.unicef.org/publications/files/CSFE_module_low_res_FINAL.pdf

Zimmerman, P.; & Becker-Stoll, F. (۲۰۰۲). Stability of attachment representation during adolescence: The influence of ego- identity status. *Journal of Adolescence*, ۲۵, ۱۰۷-۱۲۷.

Uswatun , H, Herni, S, & Utami Panjaitan, R(۲۰۱۹), Family experience in facilitating adolescents during self-identity development in ex-localization in Indonesia, Selected articles from the ۱۳th Biennial International Nursing Conference

E. Scabini and C. Manzi (۲۰۱۲), Family Processes and Identity, *Handbook of identity theory and research* (۶۰۳-۶۲۸). Springer. doi: ۱۰.۱۰۰۷/۹۷۸-۱-۴۴۱۹-۷۹۸۸-۹۰۲۵.